

Karelia-ammattikorkeakoulu
Medianomi (AMK)

Hevosnäyttelijät elokuvatuotannoissa

Tanja Heimonen

Opinnäytetyö, joulukuu 2023

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
joulukuu 2023
Media-alan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä(t)
Tanja Heimonen

Nimeke
Hevosnäyttelijät elokuvatuotannoissa

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä selvitetään, kuinka hevosia on käytetty elokuvien rooleissa ja tuotannoissa. Työssä perehdytään hevosten käyttöön ja kouluttamiseen elokuvissa ulkomailla sekä Suomessa. Työssä kerrotaan myös eläinten kouluttamisen eettisyydestä ja kuinka se on muuttunut vuosikymmenien aikana. Työn tavoitteenani on lisätä ymmärrystä siitä, mitä kaikkea hevosten kanssa työskentely tarkoittaa käytännössä ja kuinka paljon erilaisia asioita tulee huomioida ja miten paljon aikaa jo pelkkä hevosen valmistelu roolia varten vie.

Tietoperustana on käytetty kirjallisuutta hevosten historiasta sekä kouluttamisesta. Kirjallisia lähteitä on vähän, koska hevosten kanssa on työskennelty käytännössä ja tiedot on siirretty näin suoraan kouluttajalta oppijalle. Tärkein aineistolähde on alan ammattilaisen, eläintenkouluttaja Tuire Kaimion teemahaastattelu. Haastattelusta on saatu tietoa siitä, mitä asioita ottaa huomioon elokuvaa suunniteltaessa, johon halutaan tuoda hevonen mukaan. Lisäksi on saatu asiantuntijan esittämää tietoa hevosten kouluttamisesta sekä hevosen valinnasta elokuvaan.

Kieli
suomi

Sivuja 35

Asiasanat
hevokset elokuvissa, hevosnäyttelijät, elokuvatuotanto

THESIS
December 2023
Degree Programme in Media

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author (s)
Tanja Heimonen

Title
Horse Actors in Movie Productions

Abstract

This thesis examines how horses have been used in movie roles and productions. The thesis focuses on the use and training of horses in movies abroad and in Finland. The thesis also discusses the ethics of animal training and how it has changed over the decades. The goal of this work is to increase understanding of what working with horses means in practice, how many different aspects need to be taken into account, and how much time it takes to prepare the horse for the role.

Literature on the history and training of horses has been used as the knowledge base. There are few written sources because of the practical nature of working with horses and since the information is often transferred directly from the trainer to the learner. The most important source of material is a thematic interview with animal trainer Tuire Kaimio, a professional in the field. The interview has provided information on which aspects to consider when planning a movie where a horse actor is needed. In addition, expert information was obtained on the training of horses, as well as on selecting the horse with the most suitable qualities for the movie.

Language
Finnish

Pages 35

Keywords
horses in movies, horse actors, movie production

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Hevosten elokuvahistoriaa	7
2.1	Hevosten elokuvahistoriaa maailmalla	7
2.2	Hevosten elokuvahistoriaa Suomessa	8
3	Suloiset sankarit-näyttely	9
4	Hevosten hyvinvointi	11
4.1	Lait ja säädökset	11
4.2	Kouluttaminen ja hyvinvointi	13
5	Etiikka	14
5.1	Eettisyys hevosten kanssa	14
5.2	Hevosen valitseminen elokuvaan	17
6	Haastattelu	20
6.1	Teemahaastattelu	20
6.2	Haastatteluun valmistautuminen	22
6.3	Haastattelu ja sen jälkeen	24
7	Tulokset	25
8	Pohdinta	31
8.1	Lähdekritiikki	31
8.2	Yleistä pohdintaa	32
	Lähteet	34

1 Johdanto

Opinnäytetyössä tutkin hevosten käyttämistä elokuvissa. Tässä työssäni käyn läpi hevosten historiaa elokuvissa ulkomailla sekä Suomessa, asioita, joita tulisi ottaa huomioon hevosten pitämisen suhteen sekä hevosten kouluttamista. Kerro myös kouluttamisen eettisyydestä ja kuinka se on muuttunut vuosikymmenien aikana. Tavoitteenani on lisätä ymmärrystä siitä, mitä kaikkea hevosten kanssa työskentely tarkoittaa käytännössä. Kuinka paljon erilaisia asioita tulee huomioida ja miten paljon aikaa jo pelkkä hevosen valmistelu roolia varten vie. Opinnäytetyössäni tarkoitukseni on laajentaa omaa osaamistani ja tuoda lisätietoa sitä lukeville.

Lähteinä käytän kirjallisuutta hevosten historiasta sekä kouluttamisesta. Kirjallisia lähteitä historiasta on vähän, sillä hevosten kanssa on työskennelty käytännössä ja tiedot on siirretty näin suoraan kouluttajalta oppijalle. Tärkein lähteeni opinnäytetyöhöni on teemahaastattelu alan ammattilaisen kanssa. Eläintenkouluttaja Tuire Kaimio on ollut jo vuosia mukana kouluttamassa hevosia elokuvaan. Kaimion haastattelusta saan tarkempaa tietoa siitä, mitä asioita ottaa huomioon elokuvaa suunniteltaessa, johon halutaan tuoda hevonen mukaan ja tietoa hevosten kouluttamisesta sekä hevosen valinnasta elokuvaan. Olen itse edelliseltä ammatiltani hevostenhoitaja, joten olen edellisessä koulussani päässyt opiskelemaan hevosten kouluttamista sekä hoitamista.

Aihetta on aikaisemmin käsitellyt Anna-Kaisa Haapala Tampereen ammattikorkeakoulusta opinnäytetyössään Ei lapsia, eläimiä eikä pyrotekniikkaa. Opinnäytetyössään hän käy läpi kokemuksiaan eläimen valinnan kanssa ja kuinka tärkeää on kokemus eläimen kanssa toimimisesta ja miten se auttaa elokuvan teon aikana.

Kiinnostukseni aihetta kohtaan alkoi jo ensimmäisenä kouluvuoteni. Olen aina ollut kiinnostunut hevosista ja koulussa aloin kiinnostua enemmän elokuvien tuotannosta, esimerkiksi mitä kaikkea tarvitaan, että saadaan elokuva aikaiseksi. Tämän jälkeen huomasi kiinnostuvani juuri hevosten käytöstä elokuvissa ja että millä kriteereillä hevonen valitaan elokuvaan, kuinka se koulutetaan

ja majoitetaan kuvaksien aikana ja miten saaliseläin, joka on luonnostaan säikky useammille asioille, saadaan tottumaan hälinään ja kuvauspäiviin.

Tarkoitukseni on siis tuottaa lisätietoa tuottajille jo esituotantovaiheessa olevan elokuvan avuksi, josta voidaan ottaa tärkeimpiä asioita huomioon suunniteltaessa elokuvaa, johon halutaan mukaan hevonen. Tämän opinnäytetyön tavoitteena ei ole tehdä ohjeistusta, joka korvaisi eläinten kouluttajan tärkeyden elokuvatuotannon kuvauspaikalla.

2 Hevosten elokuvahistoriaa

2.1 Hevosten elokuvahistoriaa maailmalla

Hevoset olivat maailman ensimmäisiä näyttelijöitä, kun ihmiset alkoivat rakentaa liikkuvaa kuvaa. Eadweard Muybridge kuvasi vuonna 1878 kuuden kuvan kuvasarjan hevosen liikkeistä todistaakseen, että hevonen on hetken kokonaan irti maasta liikkeen aikana. Tämä oli ensimmäisiä esimerkkejä chronophotography:stä eli kronologisesta valokuvaamisesta ja antoi alun liikkuville kuville. Tämä Muybridgen kuvaaman Sallie Gardner at a Gallop -kuvan on sanottu olevan maailman ensimmäinen palanen elokuvataidetta. (Belden-Adams 2012; Lipton 2021, 85–87.) Muybridge innostui kuvaamaan hevosen muitakin liikkeitä ja näin tuotti kuvasarjat hevosen kävelystä, ravaamisesta ja laukasta. Nämä kuvat on nimetty teokseksi *The Horse in Motion*. Näitä hevosia voitaisiin kutsua elokuvien ensimmäisiksi näyttelijöiksi. (Mitchum & Pavia 2014, 9.)

Tästä innostuneena monet muut kronologiset valokuvaajat seurasivat hänen esimerkkiään, kuten esimerkiksi Étienne-Jules Marey (Lipton 2021, 92). Marey oli tutkija, psykologi ja valokuvaaja ja häntä pidetään elokuvahistorian pioneerina. Hän aloitti eläinten liikkeiden tutkimisen ötököillä, mutta siirtyi nopeasti kuvaamaan isompia eläimiä, kuten lintuja. Marey kehitti 1880-luvulla niin kutsutun animoidun valokuvaamisen, joka on erillinen osio tästä kronologisesta valokuvaamisesta. Tämän valokuvatyylin tarkoituksena oli näyttää monta eri vaihetta samassa kuvassa. (Google Arts & Culture 2023; Lipton 2021, 95–96.)

Marey julkaisi valokuvansa ja tutkimuksensa hevosten laukkaamisen liikkeistä vuonna 1873. Englantilainen valokuvaaja Eadweard Muybridge jatkoi tätä hevosten liikkeiden tutkimusta todentaakseen Mareyn lisäksi, että hevosen laukattaessa kaikki jalat nousevat maasta ylös yhdessä liikkeen vaiheessa. Muybridge julkaisi kuvansa 1878 ja sai niistä paljon huomiota. (Google Arts & Culture 2023.)

Marey kehitti niin kutsutun ”kronologisen valokuvaamisen asean” vuonna 1882. Tämä laite pystyi ottamaan 12 framea sekunnissa ja kaikki nämä frameet saatiin tallennettua yhteen kuvaan. Frame käytetään termistä fps, frames per second,

jolla tarkoitetaan, kuinka monta kuvaa videossa toistuu sekunnin aikana. (Johe 2018.) Näitä kuvia käyttämällä hän tutki monia erilaisia eläimiä ja yhtenä niistä hevosia. Marey alkoi tehdä myös elokuvia. Vuonna 1889 hän kuvasi noin 800 elokuvaa George Demenyn kanssa. Hänen tutkimuksensa kuinka tallentaa ja esittää liikkuvia kuvia auttoivat elokuvataiteen kehittämisessä ja inspiroivat monia artisteja. (Google Arts & Culture 2023.)

Hevosia on siis käytetty elokuvissa kautta aikojen. Amerikassa cowboy-elokuvien tuotanto on alkanut jo 1870-luvulla. Yksi tunnetuimmista western-genren aloittajaelokuvista on sanottu olevan *The Great Train Robbery* (1903). Sen pituus oli noin 10 minuuttia, siinä oli 14 kohtausta, jossa käytettiin monia erilaisia moderneja kuvaustekniikoita. Tämän elokuvan tekijänä toimi Edwin S. Porter, joka oli aikaisemmin toiminut kuvaajana Thomas Edisonille. (Filmsite 2023.) Genren huippu tapahtui vuosina 1940–1960, jota kutsutaankin genren kultaiseksi ajaksi ”Golden Age of the Western”, jolloin western-elokuvia julkaistiin 140 kappaletta per vuosi. Näissä elokuvissa käytettiin hevosia muun muassa liikkumiseen. (Gittell 2014.) Hevosilla oli usein elokuvien kuvauksissa näyttelijäroolin lisäksi muitakin tehtäviä. Ne toimivat muun muassa liikkumisvälineinä elokuvissa, mutta myös oikeassa elämässä kuvausten ulkopuolella hevoset työskentelivät kuljettamalla tavaroita ja ihmisiä paikasta toiseen.

2.2 Hevosten elokuvahistoriaa Suomessa

Suomalaisissa elokuvissa hevosia on esiintynyt elokuvien alusta saakka. Suomessa maanviljely on alkanut 5300 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Myöhemmin maanviljelijöiden avuksi koulutettiin hevonen, jonka avulla saatiin tehtyä raskaimmat maatilantehtävät. 1900-luvulle asti maatilatyöskentely oli pääasiassa koneistamatonta työskentelyä, joten hevosista oli suuri apu maatilatehtävissä. (Sytavakaupunki 2017.)

Vanhoissa elokuvissa hevosia on ollut mukana maanviljelykohtauksissa, joissa hevosella on esimerkiksi liikuttu paikasta toiseen, tehty maatilantehtäviä, kuten pellon kyntämistä sekä kuljetettu tavaraa. Tunnetuin suomalainenokuva, jossa hevosellakin oli erittäin merkittävä rooli on *Tuntematon sotilas*. Elokvasta on tehty kolme eri versiota, Edvin Laineen ohjaama vuonna 1955, Rauni Mollbergin ohjaama vuonna 1985 sekä Aku Louhimiehen ohjaama vuonna 2017.

Näistä elokuvista uusin versio (vuonna 2017 tehty) nousi kolmanneksi katso-
tuimmaksi elokuvaksi jääden Laineen tekemän Tuntemattoman (1955) varjoon.
(Sotaveteraanit 2022.) Elokuvat perustuvat Väinö Linnan kirjoittamaan romaaniin,
jonka on sanottu olevan yksi tunnetuimmista suomalaisista romaaneista.
Teos on ilmestynyt ensimmäisen kerran vuonna 1954 ja se kertoo konekivääri-
komppanian kokemuksista jatkosodassa. (WSOY 2023.) Vuodesta 1999 alkaen
Yle on näyttänyt vuoden 1955 Tuntematon sotilas -elokuvaa vuosittain 6.12.
Suomen itsenäisyyspäivän kunniaksi (Elonet 2023).

Suomenhevosen rooli näissä elokuvissa korostui, sillä hevosia on käytetty so-
dissa apuna muun muassa kaluston, ampumatarvikkeiden, ruoan, kenttäkeittiöi-
den sekä raskasaseyksiköissä aseiden kuljetusta varten. Hevosen suuri tarve
näkyi siinä, että hevosia oli huomattavasti enemmän mukana sodassa moottori-
ajoneuvoihin verrattuna. Talvisodan aikana hevosia menehtyi 7200, joista 4000
menehtyi vihollisten ampumana. Maastossa liikkuesssa hevonen pärjäsi huomattavasti
paremmin kuin mikään moottoriajoneuvo, joten ilman sitä ei olisi pärjätty.
Suomenhevokset olivat myös tottuneet hyvin esimerkiksi Suomen ankaraan tal-
veen. (Veteraanien Perintö 2023.)

3 Suloiset sankarit-näyttely

Kävin Lahden Radio- ja tv-museo Mastolassa järjestetyssä Suloiset sankarit-
näyttelyssä, johon oli koottu erilaisia kuvia ja tekstejä eläinnäyttelijöistä. Näyttely
avautui 1.10.2021 ja se päättyi 5.11.2023. Näyttelyn tarkoituksena oli kertoa
eläinnäyttelijöistä suomalaisissa elokuvissa, jossa se ei kohdistunut vain yhteen
eläinlajiin. Siellä oli kerrottu muun muassa parista koirasta, hevosesta, ilvek-
sestä sekä possusta. Näyttelyä varten oli haastateltu henkilöitä, jotka ovat olleet
tekemisissä eläinnäyttelijöiden kanssa. Näyttelijät kertoivat, että ”jokainen eläin
on omanlaisensa persoona, jonka kanssa työskentely sujuu joskus paremmin ja
joskus pitää neuvotella yhteistyöstä vähän enemmän” (Radio- ja tv-museo Mas-
tola 2023).

Hevosista esille oli nostettu suomenhevosenäyttelijä Poku, joka näytteli uusim-
massa Tuntematon sotilas (2017) elokuvassa. Nykyään Poku nauttii

eläkepäivistään perheensä kanssa. Näyttelyssä näkyi pieni kuva Pokusta sekä pieni infolaatikko, johon oli kerrottu hieman tietoja kyseisestä hevosesta. (Radio- ja tv-museo Mastola 2023.)

Näyttelyyn oli koottu erilaisia infokylttejä, joihin oli kirjoitettu erilaisia asioita muun muassa eläinnäyttelijöistä. Esimerkiksi yhdelle seinälle oli koottu näistä eläinnäyttelijöistä kuvia sekä tietoja, kun taas toisella seinällä oli tietoa eläinten hyvinvoinnista. Hyvinvoinnista oli kerrottu, kuinka ” ’No Animals were Harmed’ -leima otettiin Hollywoodissa käyttöön jo 1940-luvulla. Silti on ollut useita tapauksia, joissa eläimen hyvinvoinnista, terveydestä tai hengestä ei ole kuvauksissa välitetty.” (Radio- ja tv-museo Mastola 2023.)

Näyttelyssä oli painotettu eläintenkouluttajan paikalla olemisen tärkeyttä. Tästä oli kirjoitettu teksti, jossa mainittiin, että eläintenkouluttaja on paikalla eläinnäyttelijän tukena ja turvana. Tällä tavoin voidaan turvata koko kuvausryhmän turvallisuus. Tekstissä mainittiin myös, kuinka eläinnäyttelijöillä olisi hyvä olla varanäyttelijöitä paikan päällä. (Radio- ja tv-museo Mastola 2023.) Elokuvasa Black Beauty (1994) kerrotaan olleen viisi eri hevosenäyttelijää (Bankes 2017). Näistä näyttelijöistä vanhimmaksi elänyt Billy kuoli vuonna 2020, 30 vuoden ikäisenä (Ihearthorses 2020). Mielestäni tärkein kommentti, joka näyttelyn seinän tekstiin oli kirjoitettu, oli että ”kuvaukset tehdään aina eläinten ehdoilla” (Radio- ja tv-museo Mastola 2023).

Näyttelyssä kerrottiin myös käsikirjoituksen tärkeydestä. Tämähän on selvää yleisestikin elokuvia tai tv-sarjoja tehdessä, mutta eläinten kanssa tärkeintä on ottaa huomioon, ettei eläimelle kirjoiteta sellaista roolia tai sellaisia temppuja, joita se ei osaa tehdä. Käsikirjoitus käydään läpi yhdessä eläintenkouluttajan kanssa, jotta hän osaisi auttaa eläintä suoriutumaan roolistaan mahdollisimman hyvin. (Radio- ja tv-museo Mastola 2023.) Näin eläintenkouluttaja voi kertoa muille tuotantoryhmän jäsenille, kuka eläinnäyttelijöistä kykenee mihinkin rooliin ja temppuun ja onko niitä mahdollista saada toteutetuksi.

Kouluttamisesta kerrottiin, kuinka nykyään painotetaan positiiviseen vahvistamiseen. ”Eläintä ei niin ikään rangaista rikkomuksista vaan palkitaan onnistumisista. Eläin ymmärretään yksilönä, jolla on omat poikkeavat kyvyt ja persoonallisuus.” Näyttelyssä kerrottiin myös, miten tärkeää on löytää oikeat tavat

kouluttaa eläintä, sillä kaikki eivät opi samalla tavalla. Tämän takia eläinten kouluttajan kokemus on hyvin tärkeää elokuvan kuvauksissa, jotta kaikki saadaan sujumaan hyvin. (Radio- ja tv-museo Mastola 2023.)

Näyttely oli mielestäni hyvin mielenkiintoinen ja löysin sieltä paljon vahvistuksia omille pohdinnoilleni ja asioille, joita olin jo ehtinyt lukea muista lähteistä. Näyttely oli kuitenkin hyvin pieni ja vain pintaraapaisu asioille, joita sinne olisi vielä voinut tuoda esille. Mielestäni olisi ollut mielenkiintoista kuulla enemmänkin taustatarinoita näyttelijöiltä kuvaustilanteista tai useammista eri eläinnäyttelijöistä.

4 Hevosten hyvinvointi

4.1 Lait ja säädökset

Eläinsuojelulaki on tullut voimaan Suomessa vuonna 1996. Sitä on kuitenkin päivitetty vuosien saatossa ja uusin versio laista on tulossa voimaan 1.1.2024. Tämän lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Lain tarkoituksena on myös lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua. (Eläinsuojelulaki 693/2023.) Tämä laki koskee niin kotieläimiä kuin myös eläinnäyttelijöitä.

Hevosten käyttötarkoitukset ovat muuttuneet monella eri tavalla vuosien aikana. Tämän takia myös hevostenpitosäädökset ja -lait ovat muuttuneet niin, että hevosilla olisi mahdollisimman turvallista ja helppoa elää. Tallirakennuksille on tarkat säädökset siitä, minkä kokoiset tilat tietyn kokoiselle hevoselle pitäisi olla ja mitä kaikkia hevoselle tärkeitä tarvikkeita tallista pitää löytyä. Eviran kokoomassa eläinsuojelulain tiedostossa kerrotaan hevosen pitopaikan yleisistä vaatimuksista. Esimerkiksi hevosen yksittäiskarsinan, jossa eläintä ei ruokita, korkeus tulisi olla vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna 1,5. Kuitenkin sisäkorkeuden tulisi olla vähintään 2,2 metriä. ”Pilttuun leveyden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus lisättynä 10 senttimetrillä ja pilttuun pituuden vähintään hevosen pituus lisättynä 25 senttimetrillä.” Hevosia voidaan myös

majoittaa ryhmissä, jolloin yksittäiskarsinan pinta-ala lasketaan hevosen iän mukaan. Esimerkiksi alle 12 kuukauden ikäinen varsa tarvitsee 50 % yksittäiskarsinan pinta-alasta. (Evira 2018.)

Yleisiin ohjeisiin on myös kirjoitettu tarkkoja ohjeita pitopaikan laadusta. ”Pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas, turvallinen ja mahdollisimman hyvin eläimen luontaiset tarpeet huomioon ottava.” Pitopaikassa tulee olla sääsuoja ja se tulee rakentaa niin, että se on turvallinen hevoselle. Tullee myös varmistaa, että hevonen ei pääse karkaamaan ja että siellä voidaan hevoset hoitaa ja tarkastaa tarvittaessa. ”Hevosen karsina ja pilttuu on sijoitettava siten, että eläimellä on kuulo- ja näköyhteys pitopaikassa tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen.” Lattia ei saa olla liukas ja se on voitava pitää helposti kuivana, esimerkiksi kuivikkeilla. Hevosella pitää olla käytössä sopiva makuualue. (Evira 2018.)

Eläinsuojelusäädösten noudattamista valvoo elintarviketurvallisuusvirasto Evira, mutta sen lisäksi eläinsuojelutarkastuksia tekevät aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat. Eläinsuojeluvalvojat voivat antaa eläimen omistajalle tai haltijalle neuvoja ja ohjeita, mutta kieltoja ja määräyksiä voivat antaa vain viranomaiset. Hoidossa olevaa hevosta ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Hevosen hyvinvointi ja olosuhteet on tarkistettava vähintään kerran päivässä, tarvittaessa useammin. (Evira 2018.)

Hevosten, kuten muidenkin eläinten, pitämiseksi on määrätty laissa minimivaatimuksia. Eläinsuojelulain tarkoituksena on varmistaa, että hevoset majoitetaan oikein, jotta niillä olisi turvallista olla ja että yleiset hoitoehdot, kuten ravinto, vesi ja liikunta täytyvät. Hevosia täytyy myös kohdella rauhallisesti ja niitä ei saa vahingoittaa tai käsitellä väkivaltaisesti. Ei saa tarpeettomasti pelotella tai kiihdyttää. Hevosen kaviot on hoidettava säännöllisesti ja kengitettävä tarvittaessa. Eläinsuojelulakiin on myös määritelty hevosen lopettamista koskevia säädöksiä. Hevosen lopettaminen pitää suorittaa mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti ja eläimen saa lopettaa vain osaava henkilö, jolla on taitoa ja tietoa tarpeeksi kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä. (Evira 2018.)

Kuvauksissa näitä lakisäätteisiä asioita näkyy muun muassa siinä, miten hevosia kohdellaan elokuvissa. Välillä hevosia voidaan niin sanotusti pahoinpidellä

elokuvassa, mutta kuvauksissa nämä kohtaukset on kuvattu niin, että hevoselle ei koidu tilanteesta epämukavuutta, vaaraa tai vahinkoa. Hevosten majoituksesta täytyy huolehtia asiaan kuuluvalla tavalla, vaikka sitä ei näkyisikään lopputuotannossa. Eläintenkouluttaja Tuire Kaimio kertoo, että joissakin kuvauksissa, jos hevoset esimerkiksi laukkaavat pellolla, kuvista on voitu rajata pois niille kuuluva sääsuoja, joka lain mukaan hevosilla on pakko olla, jos ne majoituvat laitumella pidempiä aikoja. Joskus jos kuvaukset kestävät pitkään ja hevosille täytyy keksiä majoituspaikka, se on heti huomioon otettava lisäkustannus. Lisäkustannuksia voivat olla myös esimerkiksi hevosen kuljetus kuvauspaikalle. Tässä tapauksessa kustannuksiin kuuluvat muun muassa luvat kuljetusta varten, polttoaine sekä mahdollisesti kuljetusvälineen vuokraaminen. Lakisäädökset tuovat siis kuvauksiin jonkin verran lisäkustannuksia.

4.2 Kouluttaminen ja hyvinvointi

Hevosen hoidon tärkeimpiä asioita ovat hevosen majoitus, ruokinta ja liikunta. Eläinsuojelulaki määrää, että hevonen pitää ruokkia vähintään 3 kertaa päivässä ja että sillä tulee olla puhdasta juomavettä tarjolla. Hevosen on myös päästävä ulos päivittäin. Muita tärkeitä päivittäisiä hoitoja ovat harjaus, kavioiden puhdistaminen, karsinan puhdistus ja terveyden seuraaminen. Hippos on koonnut hyvän listan kaikesta hevosen hoidolle tärkeistä asioista nettisivuilleen. (Hippos 2023.) On tärkeää oppia tulkitsemaan ja lukemaan hevostaan, jotta huomataan nopeasti sen terveydentilassa tapahtuvat muutokset.

Hevosten kouluttaminen on muuttunut monella eri tavalla vuosikymmenien ja jopa -satojen aikana. Vuonna 1998 ilmestynyt *The Horse Whisperer* (Hevoskuiskaaja) elokuva käsittelee miestä, jonka kykynä on käsitellä traumatisoituja hevosia. Tarinan esikuvana toimii hevoskuiskaaja Buck Brannaman. Vuonna 2011 hänestä julkaistiin elokuva *Buck*, jossa Brannaman pääsee kertomaan ja näyttämään, millaista aidon hevoskuiskaajan työ on. (Yle 2012.) Brannaman on toiminut ja työskennellyt hevosten kanssa jo yli 30 vuotta. Hän käyttää koulutusmetodinaan klassisia konsepteja California vaquero traditionista. Eli hän työskentelee hevosen luonteen kanssa sekä ymmärtää miten hevonen ajattelee ja kommunikoi. Näiden kautta hän saa hevosen hyväksymään ja työskentelemään ihmisen kanssa. Tarjoamalla hevoselle turvallisen ympäristön ja

turvallisen tavan oppia, hevosen on helpompi sekä mukavampi työskennellä ihmisen kanssa. (Brannaman 2023.)

Nykyään on kirjoitettu paljon kirjoja siitä, miten kouluttaa hevosia ja yksi suuri keskustelunaihe on käyttääkö positiivista vai negatiivista vahvistamista eläimen koulutuksessa. Aiheesta on kirjoitettu monia eri kirjoja ja artikkeleita. Esimerkiksi Finnasta kirjoja etsiessäni hevosten kouluttamiskirjoja tuli vastaan noin 130 ja positiivisesta vahvistamisesta kertovia kirjoja oli noin 90. Positiivisen vahvistamisen kirjat olivat suurimmaksi osaksi koirankoulutukseen liittyviä, mutta myös hevosille löytyy tästä kirjoja ja artikkeleita. Eläintenkouluttaja Heta Rautiaisen (2018) mukaan tärkeitä asioita, joita ottaa huomioon positiivista vahvistamista tehdessä ovat esimerkiksi artikkelissa mainitut turvallisuuden huomiointi ja helppo ympäristö, jossa harjoittelu onnistuu helposti sekä hevosen elekielen tulkinnan tärkeys. (Rautiainen 2018.)

Netissä on tarjolla myös paljon erilaisia luentoja ja koulutuksia, joita katsomalla voi oppia uusia asioita hevostenkoulutuksesta. Näihin ei kuitenkaan kannata aina täysin luottaa, sillä netistä löytyy paljon kaikenlaista, hyvää sekä huonoa. Olisi siis hyvä palkata eläintenkouluttaja kouluttamisen avuksi. Tärkeää on myös se, että asioita pitää päästä tekemään myös käytännössä sillä kaikkea ei voi oppia pelkästään teorian avulla. Hevostenkouluttajat järjestävät tapahtumia, joihin voit osallistua kuuntelemaan luentoja, mutta heidät voi myös kutsua paikalle auttamaan hevosen kanssa. Tällöin hevostenkouluttaja voi opettaa hevoselle perustaidot tai tarvittaessa vaativammankin tason asioita sekä myös maastakäsin työskentelyä.

5 Etiikka

5.1 Eettisyys hevosten kanssa

Aikaisemmin hevosia ei ole koulutettu niin hyvillä käytännöillä ja hevosen elekieltä lukien kuin nykyään. Jos hevonen ei ole halunnut oppia hyvän kautta, on sitä rangaistu asioista niin, että se lopulta antaa periksi. Esimerkiksi hevostenkouluttaja Monty Roberts on kirjoittanut verkkosivuillaan: "For centuries,

humans have said to horses, 'You do what I tell you or I'll hurt you', jonka käännös on, että vuosisatoja hevosille on sanottu, että teet mitä minä sanon tai sitten satutan sinua (Monty 2023).

Elokuviissa tehtäviä temppuja, esimerkiksi hevosen kaataminen kyljelleen, on aikaisemmin toteutettu siten, että hevonen on kaadettu tai on aiheutettu sen kompastuminen johonkin, jonka vuoksi on tapahtunut suuri kaatuminen täydestä vauhdista. Tämä aiheutti monen hevosen kuoleman ennen kuin ajat muuttuivat. (Savage 1985, 41.) Vaikka nykyään hevosille opetetaan temput turvallisesti ja hevosista pyritään pitämään hyvin huolta, on kuitenkin vuosien saatossa tullut muutamia uutisia, joissa hevonen on valitettavasti menehtynyt elokuvan tai tv-sarjan kuvauksissa. Näitä kuolemia on sitten tutkittu tarkasti, että mistä kuolema on johtunut ja onko kuvauksissa otettu hevonen ja sen tarpeet kunnolla huomioon.

Maaliskuussa 2023 uutisoitiin hevosen kuolleen Taru sormusten herrasta: Mah-tisormukset -sarjan kuvauksissa. Hevosen tiedotettiin kuolleen sydämenpysähdykseen aamulämmittelyssä päivä ennen kuvauksia. Hevosen iästä ei ollut mainintaa. Kuoleman vuoksi PETA on vaatinut sarjan tekijöitä käyttämään digitehostein luotuja hevosia kuvauksissa oikeiden sijaan. (Muropaketin toimitus 2023.) PETA lyhenne tulee sanoista People for the Ethical Treatment of Animals ja se on maailman suurin eläinjärjestö, jonka tarkoituksena on puolustaa eläintenoikeuksia (PETA 2023). PETA antoi myös lausunnon heinäkuussa 2022, kun hevonen kuoli HBO:n The Gilded Age -sarjan kuvauksissa. Hevonen oli kuollessaan 22-vuotias ja järjestön lausunnossa väitettiin, että "hevosella oli terveysongelmia, jotka näkyivät päävammana ja vaahtoavana suuna." PETA vaati yhtiötä lopettamaan hevosten käytön kuvauksissa, jotta joku toinen eläin ei kuole tuotannon aikana. HBO:n mukaan hevonen romahti maahan ja kuoli. Tiedotteessa kerrottiin, että syy oli luonnollinen eläinlääkärin alustavan tiedon mukaan. He myös kertoivat, että kaikissa sarjan kuvauksissa ja tuotannoissa turvataan hevosten hyvinvointi. Hevosen kunnan romahdettua kuvaukset keskeytettiin. (Mallat 2022.)

Eläinten koulutusmaailma on vuosien saatossa muuttunut. Nykyään panostetaan hevosten positiiviseen kouluttamiseen. Asioita tehdään hevosen ehdoilla ja hyvästä työstä palkitaan sen sijaan, että huonosta työstä rangaistaisiin.

Hevosten elekieleen on myös kiinnitetty paljon enemmän huomiota ja pelkääntään tähän aiheeseen liittyen järjestetään paljon erilaisia koulutuksia. Esimerkiksi Hevoskoulutus.fi tarjoaa Hevonen päästä kavioihin -kurssin, jossa päästään laajasti katsomaan erilaisia kysymyksiä hevosten liikkumisesta, toiminnasta ja rakenteesta. Bonusmateriaalina kurssista löytyy Hevosen ilmeet ja eleet -video sekä kurssi, jossa päästään tarkastelemaan hevosen elekieltä ja kiipuilmeitä. (Hevoskoulutus 2023.)

Positiivinen kouluttaminen on ollut paljon puheenaiheena viime vuosina, muillakin eläimillä kuin vain hevosilla. Eläimet oppivat tehokkaasti toivottua käyttäytymistä, kun niitä palkitaan hyvästä käytöksestä. Mutta nykyään on myös paljon puhetta negatiivisen ja positiivisen vahvistamisen yhdistelystä. Lyhykäisyydessään näillä vahvistamisilla tarkoitetaan käyttäytymisen muuttumisen prosessia, eli jonkin käytöksen esiintyminen tulee todennäköisemmäksi. Sporttirakki -sivustolla tehdyssä esimerkissä koira reagoi haukkumalla ovikelloon, koska se tarkoittaa, että ihmisiä on tulossa sisälle. Tämän vuoksi koira jatkossakin haukkuu ovikellolle. Tilanne koostuu ärsykkeestä, johon eläin reagoi ja josta sitten koostuu seuraamus. (Pärssinen 2017.)

Käsitteellä positiivinen vahvistaminen, tarkoitetaan, että jonkin asian lisääminen tilanteeseen tekee tietyn käytöksen vahvemmaksi. Tässä tapauksessa lisätyn asian tulee olla miellyttävä sillä muuten se ei lisää käytöstä. Negatiivinen vahvistaminen tarkoittaa sen sijaan jonkin asian poistamista tilanteesta, jonka avulla käytös muuttuu vahvemmaksi. Tämän poistetun asian tulee olla epämiellyttävä, sillä muuten sillä ei ole vaikutusta käyttäytymiseen. (Pärssinen 2017.) Aiemmin mainitsemissani koulutusmetodeissa saattaa olla esimerkiksi negatiivinen vahvistaminen mukana hevosen oppimisessa, vaikkei sitä välttämättä kouluttaja itse osaa tällä termillä ilmaista tai mieltää mukaan.

Eläinten kouluttaja Minna Tallbergin mukaan

Ihmisillä on muistaakseni tutkittu, että negatiivisen vahvisteen jälkeen (jotain ikävää otetaan pois) tunne on helpotus ja positiivisen vahvisteen jälkeen (saavutetaan jotain mukavaa) tunne on ilo. En näe syytä, miksei eläimillä olisi samankaltaisia tunteita vahvistesta riippuen.

Sen takia nykyään yritetään yhdistellä näitä erilaisia vahvisteita eläinten koulutamisessa, jotta saataisiin aikaan parhaimmat tulokset. Moni eläintenkouluttaja järjestääkin erilaisia koulutuksia, jossa näitä asioita pääsee kuulemaan ja harjoittelemaan ammattilaisen kanssa. Jos tarkoituksena on saada sellainen hevonen, joka mielellään tekee töitä ihmisen kanssa, on tärkeää kouluttaa niitä. (Tallberg 2016.)

Ihmiset usein ihailevat ratsastuskilpailuja katsoessaan, kuinka hevoset saadaan toimimaan ja tekemään temppuja niin helpon näköisesti. Jotta nuo temput pysytään tekemään, ihmisen ja hevosen tulee toimia hyvässä vuorovaikutussuhteessa ja ymmärtää toisiaan. Tietenkin he ovat myös harjoitelleet paljon yhdessä, jotta tällainen yhteistyö onnistuisi. Monty Robertsin sanoin: "A good trainer can get a horse to do almost anything. The great trainer can cause the horse to want to do it", joka tarkoittaa, että hyvä kouluttaja saa hevosen tekemään melkein mitä vaan, mutta loistava kouluttaja saa hevosen haluamaan tehdä sitä mitä siltä pyydetään (Monty 2023).

Kirjassa Hollywood Hoofbeats (2014) kirjoitetaan, että stunttinevoset ovat joskus joutuneet kokemaan julmuutta ja tästä syystä aiheuttaneen monelle hevoselle kuoleman viihteen vuoksi (Mitchum & Pavia 2014, 5). Tästäkin syystä hevosten koulutuksesta on tehty eettisempää, jotta vältyttäisiin turhilta onnettomuuksilta ja kuolemilta.

5.2 Hevosen valitseminen elokuvaan

Eläinten kanssa työskennellessä on tärkeää, että paikalla on joku sellainen henkilö, joka osaa tarpeen tullen auttaa eläimen kanssa. Tämän vuoksi esimerkiksi eläintenkouluttajan tulisi olla paikan päällä katsomassa, että kaikki sujuu juuri niin kuin pitääkin.

Eläintenkouluttaja Tuire Kaimio kertoi, millainen on hyvä hevonen elokuvaan ja millä perusteilla valinta tehdään. Kaimio kertoi, että

Hyvä hevonen on semmonen, joka on jo tottunut kuljettamiseen ja se on oikeesti rento ja rauhallinen kaikenlaisissa tilanteissa. Eli semmonen, joka ei vähästä jännity ja ainakaan pelkää siellä. (Kaimio 2023.)

Hän nosti myös esille, miten tehtävät ja kokonaiskuvio vaikuttavat hevosen valintaan. Myös kustannukset ovat osa kokonaiskuviota, kun ollaan tuottamassa elokuvaa ja ne olisi tarkoitus pitää matalana. Hevosen kouluttaminen voi olla aikaa vievää ja näin se voi maksaa tuottajalle enemmän, joten olisi hyvä valita sellainen hevonen, jolla on jo hyvät pohjataidot eikä sitä tarvitsisi kouluttaa niin paljoa roolia varten.

Joskus pitää kouluttaa lisää, mutta tän takia tietysti aika mielellään tulee käytettyä semmoisia hevosia, jotka on jo ollu kuvauksissa, et niitä on siellä jo nähty ja ne jotain osaakin (Kaimio 2023).

Kaimio antoi muutamia kouluttamisesimerkkejä, joita hevosille voi yleensä tulla koulutettua kuvaustilanteissa. Näitä olivat muun muassa katuojassa makaaminen kuolleen tai vahingoittuneen näköisenä ja että hevonen hakeutuu itse tiettylle pisteelle, esimerkiksi niityllä ja nousee takajaloilleen seisomaan. Kaimio mainitsi myös historiallisen reen vetämisen, joka vaatii erilaisen tekniikan osaamista kuin tavallisen reen vetäminen, mutta sellaisessa roolissa olisi hyvä olla sellainen hevonen, joka on jo oppinut vetämään sen kaltaisia asioita. (Kaimio 2023.)

Vaativimmaksi esimerkiksi Kaimio mainitsee näyttelijät, jotka haluaisivat näyttää siltä, että he ratsastavat. Yleensä tällaisissa kuvauksissa käytetään body doublea eli toista henkilöä näyttelijän tilalla ratsastamassa niin, etteivät kasvot näy kuvassa, mutta usein näyttelijänkin on silti ratsastettava hetken aikaa. Näissä tilanteissa on näyttelijälle opetettava suurin piirtein miten hän näyttäisi siltä, että ratsastaisi, mutta tärkeää on myös opettaa hevonen maasta käsin kuuntelemaan ohjeita. Näin hevosta voidaan ohjata eri suuntiin ja pysähtymään äänimerkkien avulla, jotta hevosen ohjaaminen ei olisi näyttelijän vastuulla.

Koska semmonenhan ei tuu tapahtumaan ihan muutamissa minuuteissa, että täysin osaamaton ihminen alkaisi yhtäkkiä osata hallita sitä eläintä jollain tavalla. Hän voi just pystyä vaan olemaan siellä. (Kaimio 2023.)

Kaimio kertoi, että hänellä on välillä tapana opettaa hevosille ja muillekin eläimille pitkiäkin käyttäytymisketjuja, joissa eläin pystyy itse tekemään pitkiäkin näyttelysarjoja yksin näyttelijän kanssa. Kun eläin on opetettu tiettyyn tapahtumasarjaan, kouluttajan rooli yleistetään johonkin toiseen ihmiseen ja vielä ennen kuvauksia näyttelijän kanssa harjoitellaan ketju muutaman kerran läpi, jotta näyttelijän ei tarvitse osallistua itse eläimen alkukouluttamiseen. On tärkeää,

että eläimen ohjaaminen ei jäisi näyttelijöiden vastuulle, jotta ”näyttelijät voivat yhä näytellä ja ohjaaja voi ohjata näyttelijöitä.” Näyttelijöillä on paljon muutakin tekemistä oman roolinsa suoritusta varten. Näin he pystyvät keskittymään omaan työhönsä paremmin. (Kaimio 2023.)

Kaimion mielestä hevosen iällä ”ei sinänsä ole merkitystä, mutta vanhimmilla hevosilla on joskus huomannut, että asiat ei pysy muistissa kunnolla.” Vanhemmatkin hevoset oppivat hyvin uusia asioita, mutta jos kertaamiseen tulee hieman pidempi tauko, ne voivat unohtaa helpommin, mitä niiden piti tehdä. Nämä kuitenkin ovat Kaimion mukaan jo tosi vanhoja hevosia, lähemmäs kolmekymppisiä. (Kaimio 2023.) Esimerkiksi suomenhevosen keskimääräinen elinikä on 13,8 vuotta (Peltonen 2007). Tiedettävästi vanhin suomenhevonen oli 40-vuotiaaksi elänyt Vilske (Juntunen 2016).

Hevonen ei myöskään ole koskaan kuin ”tyhjä taulu”, koska se on jo varsasta asti oppinut erilaisia asioita ja muodostanut kokemuksia sekä suhtautumistaan näihin asioihin. Se on myös oppinut mitkä asiat ovat pelottavia ja mitkä asiat ovat kivoja. Kaimio kertoi, että tällainen oppiminenkin pitää ottaa huomioon ja antoi esimerkin:

Jos hevosta on koulutettu niin, että sen kuuluu kävellä rivakasti ihmisen pyytäessä käyntiä, ei tosta pohjataidosta oo välttämättä ollenkaan hyötyä elokuvan hidasta kävelyä vaativassa kohtauksessa. Tuollaisissa tilanteissa mä päädyn yleensä opettamaan hevoselle kokonaan uuden tehtävän. (Kaimio 2023.)

Yleensä hevosen koulutustasolla ei ole muuten hirveästi väliä, mutta rooliin liittyvät pohjataidot sen olisi hyvä jo osata. Ne määrittävät sen, onko hevosta helppo vai vaativa tai aikaa vievä kouluttaa rooliaan varten. Tämä taas vaikuttaa elokuvan kustannuksiin, sillä pidempi koulutusaika tarkoittaa, että rahaa menee enemmän. (Kaimio 2023.)

Tärkeänä huomiona ja kriteerinä Kaimio nosti esille hevosen terveyden. Jos hevonen ei ole täysin terve, se voi olla riski kuvauksissa eikä ole hevosta kohtaan oikein työskennellä sen kanssa, kun se on kipeä. Terveys voi olla myös turvallisuusriski. Vaikka hevonen olisikin joidenkin mielestä työkelpoinen, mutta on silti jollain lailla kipeä, sen keskittymiskyky kärsii ja eläin voi käyttäytymisensä kanssa olla arvaamaton. Tämä on myös tuotannollinen riski, mikäli hevonen

yhtäkkiä oireilee jonkin piilevän jutun takia. Sitä ei voida enää käyttää kuvauksissa ja näin tuotanto viivästyy. Jotta tuotannon aikaa ei kuluisi hukkaan etsiessä varaeläintä, Kaimio kertoi, että hänellä on tapana varata kuvauksiin yleensä vähintään kaksi saman näköistä eläinnäyttelijää. Valitessaan hevosta roolia varten, hän siis varmistaa, että hevonen on terve ja oireeton.

Ja tää ei oo hevosten kohdalla mikään helppo juttu, koska niitä on aika paljon ihmisillä harrastus- ja käyttöeläiminä niin, että ne ei itseasiassa oo täysin terveitä (Kaimio 2023).

Omistajat saattavat kertoa hevosella olevan vanhaa vaivaa ja he käyttävät ”kaunisteltuja nimityksiä” sille, että hevonen ei ole aivan terve, joten hevosen valitseminen voi olla todella hankalaa. (Kaimio 2023.)

6 Haastattelu

6.1 Teemahaastattelu

Haastattelua varten etsin kirjan, josta saisin vinkkejä, kuinka toteuttaa teemahaastattelun puhelimitse. Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen kirjoittamassa kirjassa Tutkimushaastattelu (2000) käydään läpi tutkimushaastattelua ja sen lajeja, tutkimuksen lähtökohtia, miten valmistautua ja toteuttaa haastattelu sekä aineiston tulkintaa ja analyysia haastattelun jälkeen. Opinnäytetyötäni varten tutustuin paremmin kappaleisiin, jossa käydään läpi haastattelun lajeja, suunnittelua, toteutusta sekä analyysia.

Suoran lähestymistavan ominaispiirre haastattelulle on esimerkiksi se, että kysyy suoraan haastateltavalta henkilöltä hänen uskomuksistaan, kokemuksistaan sekä arvostuksistaan. Haastattelulla tarkoitetaan tiedonkeruuntapaa, joka tapahtuu kysymällä henkilöiltä kysymyksiä ja vastaukset kysymyksiin saadaan puhutussa muodossa. Kirjassa käydään läpi sanan interview eli haastattelu etymologiaa, joka korostaa sitä, että haastattelussa kaksi henkilöä tapaa toisensa ja syntyy sosiaalinen vuorovaikutustilanne. ”Toiseksi ilmenee, että haastattelussa nähdään väläys tai saadaan epätäydellinen kuva jostakin”, kirjassa kerrotaan. Ennen kaikkea haastattelijalla saa kuvan vastapuolen ajatuksista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41.)

Etymologisen tarkastelun ulkopuolelle jää kuitenkin kolme olennaista asiaa. Ensimmäisenä, kun on kyse tutkimushaastattelusta, tällä ”haastattelulla on välillinen arvo tutkimusprosessissa ja se on osa laajempaa tieteellisen päättelyn ketjua”. Toisena seikkana on, että ”haastattelu on ennen kaikkea käsitteisiin, merkitykseen ja kieleen perustuvaa toimintaa”. Kolmas seikka on, että henkilöt haastattelussa aloittavat haastattelun niin sanotusti ”tyhjinä tauluina”. He tuovat haastattelutilanteeseen aiemmat kokemuksensa, jotka vaikuttavat haastattelun tulkintaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41.)

Tutkimushaastattelun lajit eroavat toisistaan hyvinkin paljon ja niitä löytyy paljon, jonka vuoksi haastattelunimikkeitä on välillä sekavaa käyttää. Eroja näiden tutkimushaastattelujen välillä syntyy lähinnä strukturointiasteen perusteella, eli ”miten kiinteästi kysymykset on muotoiltu ja missä määrin haastattelija jäsentää tilannetta.” Kirjaan on listattu erilaisia nimikkeitä. Näistä erilleen jakautuvat standardoitu lomakehaastattelu ja muut haastattelun lajit. Näihin muihin haastatteluihin kuuluvat esimerkiksi strukturoimaton haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu, teemahaastattelu, syvähaastattelu sekä kvalitatiivinen haastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 43.) Keskityin tiedon hankintaan teemahaastattelun pohjalta.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumuoto. Tästä puolistrukturoidusta haastattelusta ei ole selkeää yhtä määritelmää ja kirjassa kerrotaankin muutaman eri henkilön kertomia kokemuksia ja mielipiteitä siitä, mitä tällainen haastattelumuoto tarkoittaa. Teemahaastattelusta julkaistu määritelmä pohjautuu vuonna 1956 julkaistuun kirjaan *The Focused Interview*, jossa kirjan kirjoittajat kuvaavat kohdennettua haastattelua muutamalla eri vaiheella. Ensimmäisenä haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen ja se on tiedossa tutkijalla. Toisena yhteiskuntatieteilijä on selvitelty tutkittavan ilmiön tärkeitä osia ja rakenteita sekä kokonaisuutta. Kolmannessa vaiheessa hän kehittää haastattelurungon, jonka jälkeen neljännessä vaiheessa haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin tilanteista. Teemahaastattelun tärkein piirre on kuitenkin se, että se kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Sen erona muihin on se, että se ”lähtee oletuksesta, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tällä menetelmällä.” Kuten haastattelumuodon nimi kertoo, teemahaastattelu etenee

teemojen varassa, eikä yksityiskohtaisten kysymysten. Näin se antaa vapauden tutkijan näkökulmaan ja tuo haastateltavien äänet paremmin kuuluviin. Teema-haastattelusta puuttuu kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta se ei ole täysin vapaa kuten syvähaastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Haastattelun suunnittelu on tärkeää. Jos pohjatyöt on tehty kunnolla, voidaan myöhemmin välttyä jälkikorjailuilta ja aina välillä ei ole edes mahdollista korjata haastattelua jälkikäteen. Hypoteesin muodostaminen riippuu tutkimusongelmasta sekä aiemmasta aluetta koskevasta tutkimustiedosta. Kun käytetään teemahaastattelua, ollaan yleensä kiinnostuneita ilmiön perusluonteesta ja -ominaisuuksista sekä hypoteesin löytämisestä. Kun suunnitellaan toteutettavaksi teemahaastattelua, sen tärkein vaihe on haastatteluteemojen suunnittelu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 65–66.)

Haastattelurunkoa tehdessä ei tule laatia yksityiskohtaista kysymyslistaa vaan teema-alueuuttelo. Teema-alueet edustavat pääkäsitteiden alakäsitteitä ja -luokkia. Nämä alueet muodostavat pohjan, johon haastattelukysymykset sitten kohdistuvat. Haastattelutilanteessa teema-alueita tarkennetaan kysymyksillä, mutta alueet toimivat ikään kuin muistilistana, johon haastattelija voi myöhemmin palata. Teemahaastattelussa myös tutkittava toimii tarkentajana, eli miten joku asia hänen maailmassaan ja ajatuksissaan muodostuu, riippuu juuri tutkitavasta ja hänen elämäntilanteestaan. ”Teema-alueiden pohjalta haastattelija voi jatkaa ja syventää keskustelua niin pitkälle kuin tutkimusintressit edellyttävät ja haastateltavan edellytykset ja kiinnostus sallivat.” (Hirsjärvi & Hurme 2000, 66–67.) Kirjasta saamani apu auttoi minua valmistautumaan haastattelua varten laajasti ja haastattelu sujui sen ansiosta hyvin.

6.2 Haastatteluun valmistautuminen

Laitoin haastattelukyselyn eläinten kouluttaja Tuire Kaimiolle Facebookin kautta. Juttelimme viesteillä muutamaan otteeseen. Lopuksi soitin Kaimiolle saadakseni haastatteluajan sopimaan.

Ennen haastattelua päätin, että toteutan haastattelun teemahaastatteluna, jonka avulla pystyin valmistautumaan haastatteluun hyvin. Aluksi siis muodostin pääteemat, joista halusin saada lisätietoa haastattelun aikana. Jaoin teemat

alueisiin: kuka olet, esituotanto, tuotannon aikana ja jälkituotanto. Kirjasta poiketen, keksin kuitenkin valmiiksi itselleni kysymysluettelon jokaiseen teemaan, jotta haastattelu varmasti sujuisi sulavasti omalta osaltani. Teemoista kuitenkin oli apua haastattelutilanteessa, sillä pääsin aina tarvittaessa palaamaan takaisin siihen, mistä keskustelimme. Ne toimivat tietyllä tavalla muistilistana.

Ensimmäiseen teemaan keksin kysymyksiä, joiden avulla saisin enemmän tietoa haastateltavasta ja hänen tekemistään töistä sekä kokemuksistaan näitä töitä tehtyään. Toisessa teemassa kävimme läpi mitä kaikkea tarvitsee ottaa huomioon elokuvan suunnitteluvaiheessa ja millä perusteilla valitaan hevosnäyttelijä elokuvaan. Tuotanto-osiossa kysyin hevosten majoituksesta ja millaisia työpäiviä hevosnäyttelijöillä on kuvauksissa ja miten hevoset otetaan huomioon kuvauspaikalla ja kuvauksien aikana. Jälkituotannosta minua kiinnosti, millä tavalla hevostenkouluttaja osallistuu jälkituotantoon ja mitä hänen mielestään jälkituotannossa pitäisi ottaa huomioon paremmin. Halusin myös tietää hänen mielipiteitään siitä, mitä asioita pitäisi ottaa paremmin huomioon markkinoinnissa ja millaisena hän näkee hevosnäyttelijöiden tulevaisuuden.

Kirjassa Tutkimushaastattelu (2000), käydään yhdessä kappaleessa läpi puhelinhaastattelua ja sen etuja. Puhelinhaastattelujen etuna on se, että on helpompi haastatella henkilöitä, jotka ovat joko kiireisiä tai asuvat kaukana. Yleensä puhelinhaastatteluja on käytetty jatkohaastatteluna. Siinä on myös etuna, ettei haastateltava joudu fyysisen ahdistelun kohteeksi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 64–65). Nykyään ihmiset ovat niin kiireisiä, että puhelinhaastattelut ovat yleistyneet. Työskennellessäni kesällä Ylellä, toteutettiin siellä tavallisten kasvokkain haastattelujen lisäksi viikoittain monia puhelinhaastattelujakin. Kirjassa mainitaan, että haastattelua suunniteltaessa on tärkeää laatia ”hyvä ja asiallinen kirje, jolla lähestytään haastateltavia. Voi myös olla paikallaan soittaa kerran ja sopia ajankohdasta, jolloin varsinainen haastattelu suoritetaan” (Hirsjärvi & Hurme 2000, 64). Näin toimin itsekkin haastattelua suunnitellessani. Laitoin ensin viestin, jossa kerron kuka olen ja mitä haluan. Myöhemmin soitin haastateltavalle parikin kertaa, että saimme haastattelun ajankohdan sovittua. Puhelut helpottivat omalla tavallaan oloani, sillä kun kuulin toisen henkilön puhelimen toisessa päässä, tajusin, että siellä on mukava ihminen ja jännitykseni helpotti.

Haastattelu olisi siis pakko toteuttaa puhelimen välityksellä kiireiden ja välimatkan vuoksi, joten ennen haastattelua testasin, miten haastattelun nauhoitus onnistuisi parhaiten. Tein pari eri testiä, joissa äänitin keskustelua, ettei tulisi sitten ongelmaa itse haastattelutilanteessa. Testien aikana huomasin, että pelkän puhelimen näytöntallennus-toiminnon avulla puhelun tallentaminen ei onnistunut. Puhelin kuvasi kyllä näyttöä, mutta ääntä ei kuulunut ollenkaan. Testasin vielä lataamalla erillisen sovelluksen puhelimeen tallentamista varten, mutta sen kanssa ilmeni sama ongelma. Myöskään puhelimen äänentallennusohjelma ei toimi puhelun ollessa käynnissä, vaan puhelin ilmoittaa, että puhelu on suljettava tallentamisen aloittamiseksi. Päädyin ratkaisemaan ongelman keksimällä vielä toisen laitteen tähän avuksi. Testasin soittamalla ystävälleni ja kannettavan tietokoneen äänentallennusohjelmalla sain äänen talteen. Laatu ei tietenkään ollut parhaimmasta päästä, mutta tärkeintä oli saada haastattelu jollakin tavalla tallennettua muistiin.

6.3 Haastattelu ja sen jälkeen

Haastattelu toteutettiin puhelimitse. Ennen soittoani Kaimiolle testasin vielä pariin kertaan, että tietokoneella äänitys toimii. Todettuani, että kaikki toimii niin kuin pitääkin, soitin Kaimiolle. Haastattelun alussa kerroin vähän minkä tyyllisen haastattelun olin suunnitellut ja Kaimio kertoi mistä asioista hän ei haluaisi mielellään puhua, etten sitten kysyisi niistä asioista.

Haastattelu sujui hyvin ja jouhevasti. Sain Kaimiolta pitkiä vastauksia kysymyksiini. Haastattelun lomassa huomasin, että osa kysymyksistäni oli erittäin laajoja ja spesifioin niitä sitten keskustelun aikana. Muun muassa kysymykseni *Miten hevosia valmistellaan elokuvaroolia varten ja mitä siinä pitäisi ottaa huomioon*, oli erittäin laaja. Sain kuitenkin hyvän ja pitkän vastauksen, joka mielestäni kertoi yleisesti kaiken oleellisen.

Haastattelun kesto oli noin tunnin. Kävimme mielestäni hyvin läpi niitä osa-alueita ja teemoja, joita olin suunnitellut haastattelua varten. Huomasin keskustelun aikana, että haastattelu saattaa venyä vähän liian pitkäksi, joten muutamissa kohdissa yhdistelin saman teemaisia kysymyksiä, jotta haastattelu pysyisi sopivan pituisena. Kaimion kanssa oli helppo tehdä haastattelua ja sain paljon varmistuksia ja uutta tietoa opinnäytetyötäni varten.

Kun haastattelu oli tehty, aloin kuunnella tallennetta läpi ja litteroida sitä itselleni ylös. Litteroinnilla tarkoitetaan nauhoitetun puheen puhtaaksi kirjoittamista tekstimuotoon, jotta sitä voitaisiin myös lukea (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Haastattelun litterointiin käytin yhteensä noin 9 tuntia. Sain tietokoneohjelman avulla litteroitua noin puolet haastattelusta, mutta jouduin korjailemaan sitä jonkin verran. Muuten litteroin haastattelun käsin, jonka vuoksi siihen kului niin paljon aikaa. Huomasin, että haastattelun alkuosuudessa oli pientä tallenneongelmaa. Ääni ei ollut tallentunut kunnolla eikä puheesta meinannut juuri saada selvää. Muistin kuitenkin jonkin verran näistä kohdista ja pystyin kirjoittamaan itselleni ylös muistiinpanoja sen perusteella mitä sain tallenteesta selvää. Merkitsin kuitenkin itselleni, että näitä kohtia en saa lainata tekstiin suoraan, koska ne olivat enimmäkseen mitä muistin keskustelusta. Muuten haastattelu oli onnistunut ja lähes kaikki kysymykset olivat tallentuneet hyvin tallenteeseen.

Haastattelun aikana Kaimio pyysi minua laittamaan hänelle viestillä ne lainaukset haastattelusta, joita minun oli tarkoitukseni käyttää opinnäytetyössäni. Kun opinnäytetyöni oli lähes valmis, laitoin sen hänelle sähköpostilla tarkistukseen.

7 Tulokset

Haastattelun aikana eläintenkouluttaja Tuire Kaimio kertoi tarkemmin työnkuvastaan, mitä kaikkea hänen työhönsä kuuluu ennen kuvauksia, kuvausten aikana sekä osallistuuko hän jotenkin jälkituotantoon. Kysyin myös hänen mielipidettään hevosnäyttelijöiden tulevaisuuden kannalta, onko se etenemässä hyvään vai huonoon suuntaan.

Tärkeimpiä tehtäviä, joita eläintenkouluttaja tekee, on varmistaa eläimen sekä paikalla olevan kuvausporukan turvallisuus. Hänen toimenkuvansa kuuluu tarkistaa pienetkin yksityiskohdat käsikirjoituksesta, mitä esimerkiksi eläimen halutaan tekevän kuvauksissa. Tällä myös pyritään varmistamaan se, ettei mitään yllätyksiä tulisi kuvauksien aikana. Ympäristön ja näyttelytilanteen tulisi olla hevoselle turvallinen, esimerkiksi tarkistetaan, onko paikalla jäistä mäkeä tai

maastoa tai että onko näyttelijä, joka hevosta esimerkiksi reen kanssa ohjaa, koskaan aikaisemmin tehnyt sitä. Kaimio antoi esimerkin tilanteesta, jossa oli tullut yllättävä asia esiin, jota kukaan ei ollut huomannut kertoa etukäteen tai että hän olisi huomannut kysyä asiasta. Kuvauksiin oli haluttu kissa mukaan ja

kissa on pitänyt saada autoon ja sen olla siellä rauhassa, mutta sitten paikan päällä on selvinnyt, että kyseessä on avoauto (Kaimio 2023).

Tällaisten tavallaan pienten, mutta todellisuudessa isojen huomioiden takia Kaimiolla on pitkä lista asioita, joita hän kysyy kuvauksiin osallistuessaan, sillä eläintenkouluttajan on tärkeää tietää kaikki mitä paikalla tapahtuu. Pieniä yllätyksiä voi tietenkin ilmaantua kuvauksien aikana, sillä ennen kuin kamerat kuvaavat on hieman hankalampaa hahmottaa missä eläimen tulisi olla tai mitä sen tulisi siellä tehdä. (Kaimio 2023.)

Käsikirjoituksen läpikäyminen on tärkeää senkin kannalta, että tiedetään, pysyykö eläinnäyttelijä johonkin siltä vaadittuun tehtävään. Jos ei, pitää se siihen etukäteen kouluttaa. Kaimio mainitsee, että kouluttamiset olisi hyvä suorittaa jo etukäteen ennen kuvauksia, sillä muuten siihen menee kuvauksien aikaa ja kustannukset kasvavat.

Meillä on yhteinen tavoite saada tehtyä kuvaukset mahdollisimman sujuvasti. Eli et saataisiin minimoitua ne hetket, kun muut joutuu odottamaan, että joku osasto tekee jotain. (Kaimio 2023.)

Yhtenä keksittynä esimerkkinä hän mainitsee tilanteen, jossa hevonen nousee takajaloilleen ja ikään kuin huitoisi etujaloillaan ihmistä kohti. Nykyään on erilaisia laitteita ja tekniikoita, joiden avulla tällainen tilanne voitaisiin kuvata turvallisesti niin, että hevonen ja näyttelijä kuvataan erikseen ja myöhemmin editoidessa heidät liitetään samaan kuvaan. On kuitenkin tärkeää opettaa hevonen tekemään temppu niin, että se osaa kuvatessa olla oikein ja katsoa oikeaan suuntaan, ikään kuin ihminen olisi siinä samassa tilanteessa, jotta kuvasta saadaan mahdollisimman realistisen näköinen. (Kaimio 2023.)

Kouluttamisesta kysyin, että onko erilaisten eläinten kouluttamisessa eroja. Kaimion omien havaintojen mukaan hevosten kouluttaminen eroaa esimerkiksi koirien kouluttamisesta jonkin verran. Suurimmat erot saattavat johtua niiden eri elämäntavoista. Saaliseläimenä hevonen jaksaa pidempiä koulutuspätkiä ja se pystyy tekemään paljon pidempiä työpäiviä, koska niiden täytyy olla luonnossa

koko ajan valppaana erilaisten asioiden varalta sekä olla liikkeellä melkein koko päivän etsien ja syöden ruokaa. Saaliseläinten jaksamis- sekä keskittymisaika on paljon pidempi, toisin kuin saalistajilla. Esimerkiksi koiran keskittymis- ja työskentelyaika on paljon lyhyempi ja ne tarvitsevat enemmän taukoja. Kissan jaksamisaika on vieläkin lyhyempi, se jaksaa noin vartin metsästää sekä keskittyä, jonka jälkeen se lepää monta tuntia ennen kuin voi jatkaa. Myös muut saaliseläimet kuten porot ja lampaat jaksavat hevosen lisäksi työskennellä hyvin pienillä tauoilla. Tärkeää kumminkin on, että eläin ei ole jännittynyt tai pelkää, sillä ne kuluttavat eläimeltä sen jaksamiskykyä nopeasti, jos niiden tarvitsee olla huolissaan jostakin koko ajan. (Kaimio 2023.)

Kysyin Kaimiolta onko hänellä ollut hankaluuksia työskennellä ihmisten kanssa, jotka eivät välttämättä ole eläin- tai hevosihmisiä ollenkaan.

Mä aattelen, että se mistä mulle maksetaan, on se, että mun mukana tulee se tieto. Et en aattele, että niiden tarttiskaan tietää, kunhan siellä sitten vuorovaikutus toimii. (Kaimio 2023.)

Tärkeämpää olisi, että mukana kuvauksissa on hevoskoulutustaitoinen henkilö, joka on ollut mukana kuvauksissa aikaisemmin. Jos mukana kuvauksissa on henkilö, joka olisi muuten pätevä ihminen hevosten kanssa, mutta hänellä ei olisi osaamista elokuvan kuvausten kanssa niin hän ei välttämättä tiedä mitä kaikkea siellä voi tulla vastaan ja mihin asioihin kannattaisi varautua. Tärkeää olisi siis, että henkilöllä, joka työskentelee eläinten kanssa kuvauksissa, olisi osaamista sekä eläimestä, jonka kanssa työskentelee sekä itse kuvaustilanteesta ja siellä toimimisesta. Kaimio listasi muutaman yleisimmän asian, joita tulisi ottaa huomioon, esimerkiksi minne paikan päälle pääsisi tulemaan trailerin ja hevosen kanssa, onko hevoselle jotakin paikkaa missä se voisi olla, jos sen on tarkoitus olla kuvauspaikalla koko päivän sekä millainen lämpötila on kuvaus-
hetkellä. Hän mainitsee vielä, että

kyl mä toivoisin et siellä sen takia aina ois ihan eläintenkoulutuksen ammattilainen ja nimenomaan elokuvaeläintenkoulutuksen ammattilainen paikalla. Että siel on joku, joka pystyy harkitsemaan sen kokonaisjutun, että mitä täällä tapahtuu ja kuinka kuin pitkään hevonen esimerkiksi voi toimia yhteen menoon. (Kaimio 2023.)

Miten noita hevosia sitten valmistellaan elokuvarooliaan varten? Kysymys on hieman laaja, mutta Kaimio tiivisti asian muutamaan kohtaan. Tärkeää olisi, että hevonen on vähintään tottunut matkustamiseen ja että se ei stressaisi sitä.

Etukäteen ennen kuvauksia hevonen opetetaan ja totutetaan esimerkiksi äänipuomiin ja siihen, että äänittäjä liikkuu sen kanssa kuvauksien aikana. Tämän lisäksi pitää myös totuttaa hevonen kameroihin, joita voi olla erilaisia. Esimerkiksi varren päässä liikkuvaan kameraan tai gimbaaliin, jonka kanssa ihminen juoksentelee ympäriinsä tai kameraan, joka liikkuu kiskoja pitkin. Gimbaali eli gimbal on moottoroitu kuvauskahva, jonka avulla kuva saadaan liikuttaessakin pysymään tasaisena. Se siis reagoi käden liikkeisiin ja vakauttaa kuvan. (Rasmussen 2023.)

Eläimen totuttaminen erilaisiin asioihin riippuu pitkälti siitä, mitä ollaan kuvaamassa ja miten. Suurin osa asioista joihin hevonen pitää totuttaa selviää vasta paremmin kuvauspaikalla.

Se on just se, mihin oikeesti sitä ammattitaitoa tarvitaan siitä elokuvaatilanteesta. Jotta pystyy ymmärtämään sen, että mitkä ovat ne asiat mihin hevosta pitää totuttaa tai mitä sille pitää kouluttaa, jotta joku asia saatas tehtyä. (Kaimio 2023.)

Nämä asiat vaikuttavat myös kaikkien turvallisuuteen. Eläintenkouluttaja joutuu jatkuvasti seuraamaan, ettei kuvauspaikalla olisi mitään turvallisuusriskejä. Kaimio jatkaa, että hänen paikalla ollessaan hevosia ei myöskään säikytellä kuvauksissa. Jos hevosen halutaan suorittavan tehtävän, jossa sen tulisi säikähtää jotakin asiaa, se opetetaan hevoselle etukäteen. Näin saadaan hevoselle tilanteesta mukava kokemus, kun se tekee tempun, sen sijaan, että säikähtäisi oikeasti. Kaimio antaa säikähtämisesimerkinä, että hevonen nostaa yhtäkkiä päänsä ylös tai että se kääntyy takaosansa varassa ympäri ja lähtee laukkaamaan karkuun. (Kaimio 2023.)

Kysyin myös haastattelussa, onko Kaimio huomannut elokuvan suunnitteluvaiheessa mitään tyypillisiä virheitä, joita tapahtuisi. Suurimpana virheenä hän mainitsi, että aletaan kuvauspaikan läheltä etsiä ratsastustallia, josta sitten voisi pyytää jonkun henkilön hevosen kanssa paikalle. ”Se on siis ylipäättään turvallisuuden kannalta huolestuttava juttu”, Kaimio sanoo. Kuvaustilanteissa voi sattua mitä tahansa ja olisi hyvä, että paikalla on joku sellainen henkilö, ammattilainen, joka osaa ottaa huomioon pieniäkin yksityiskohtia. Esimerkkinä hän antoi, että jos hevonen vaikka taluttamistilanteessa yhtäkkiä käännähtää, onko sillä tilaa tehdä niin, ettei se osu käännähtäessään esimerkiksi lavasteisiin tai ettei alusta, jolla se seisoo, olisi liukas. Muita niin sanottuja virheitä Kaimio ei osaa

kertoa, sillä hän ei ajattele niitä virheinä. He yhdessä tuotannon kanssa käyvät läpi mahdollisia asioita jo etukäteen, ettei sitten kuvaustilanteessa tapahtuisi mitään.

Sehän on vaan käsikirjoittajan ja ohjaajan oikeus kuvailla, että mikä tässä ois tarkoitus ja mitä he haluis tältä tarinalta ja mitä ne haluis et tää ilmentäis. Sitten se on taas mun asia auttaa heitä miettimään, että miten tää toteutettaisiin ja mitä voitais tehdä. (Kaimio 2023.)

Hevosten majoittaminen kuvauksien aikana riippuu täysin kuvauksien tilasta, millaisessa paikassa kuvaukset tehdään ja mistä hevonen on sinne tulossa. Joskus kuvaukset voivat tapahtua siellä missä hevonen normaalistikin asuu, joskus hevonen tarvitaan vain taluttaa läheiseen metsään, josta se kuvauksien jälkeen sitten viedään takaisin kotiinsa. Koska majoittamiseen vaikuttaa niin moni eri asia, Kaimion oli hankala antaa vastausta, että miten majoittaminen yleensä kuvauksissa hoidetaan. Joskus jos kuvaukset ovat kestäneet monta päivää ja hevoset ovat laitumella kuvauksien ajan niin tilanteeseen pitää valmistautua aitaamalla laidun. Tämän jälkeen tilanteeseen vaikuttaa myös jo eläinsojelulaki, jossa määrätään, että eläimellä pitää olla laitumella säänsuoja, vaikka se sitten kuvauksien ajaksi rajattaisiinkin pois kuvasta tai siirretään sivummalle. Kuvauspaikat siis valitaan sillä perusteella, että siellä olisi jollain tavalla hevoselle suoja ja se pystyy siellä olemaan järkevästi. Kuvauspaikkoja valitsemassa on lokaation järjestäjä, jonka tehtävänä on hevosen lisäksi ottaa huomioon, minne muun muassa kalustohuolto, muonitus ja puvustus laitetaan. (Kaimio 2023.)

Jälkituotantoon eläinten kouluttaja osallistuu usein, mutta ei kuitenkaan aina. Kaimio kertoo, että yleensä hän saa nähdä ainakin raakaleikatun version kuvasta ohjelmasta tai elokuvasta, tarkistaakseen ettei siellä ole jotakin ”hassun näköistä” tai varmistaakseen, ettei kuvaan ole jäänyt jotain sellaista, joka voisi vaikuttaa ihmisten käsitykseen siitä, miten asioita hevosten kanssa tehdään. Ihmisillä on tapana kopioida näkemiään asioita, joten on tärkeää, että elokuva- ja tv-tuotannoissa asiat tehdään oikealla tavalla, jotta joku ei lähde kokeilemaan niin sanotusti väärin tehtyjä asioita. Keksittynä esimerkkinä Kaimio kertoi, että kuvauksissa voisi olla mukana lapsi. Lapsi on ohjeistettu hyvin, että miten hevosen kanssa tulee toimia ja miten sitä lähestytään oikeaoppisesti, mutta sitten yhdessä otossa lapsi menee hevosen vatsan alta sen toiselle puolelle. Vaikka kuvauksiin onkin valittu sellainen hevonen, joka on tottunut lapsiin ja osaa

seistä hyvin paikoillaan, mahan alta kulkeminen ei kuitenkaan ole sellainen asia, jota haluttaisiin elokuvassa näyttää ja että se olisi ihan sallittua. (Kaimio 2023.)

Välillä tilanne voi liittyä autenttisuuteenkin. Esimerkkinä Kaimio kertoo, että voidaan olla kuvaamassa ”epookki juttua, missä hevosia talutetaan tai ajetaan, niin sen täytyy sen ohjien pitotavan olla semmonen sillä ihmisellä, että se näyttää uskottavalta.” Tärkeätä jälkituotannossa on siis huomata pieniäkin asioita, jotka voivat vaikuttaa ihmisten katsomiskokemukseen elokuvasta. ”Vaikkei se ois siis vaarallistakaan, mutta se voi olla amatöörimäisen oloista”, Kaimio kertoo.

Jälkitöihin liittyvät myös äänet hyvin vahvasti. Yleensä äänihenkilöt äänittävät irtoääniä jo kuvauspaikalla, mutta välillä niitä äänitetään erikseen tai paikalle tuodaan henkilö ottamaan ääniä eläinten kanssa. Kysyin Kaimiolta tuleeko hänellä mieleen joitain yleisimpiä virheitä, joita jälkituotannossa on tullut vastaan. Ensimmäisenä hän mainitsee juuri äänet: ”No varmaan just se, että aina kun hevonen tulee kuvaan, niin se hirnuu.” Hevoset eivät luonnostaan hirnu koko ajan ja kuvassa saattaa näkyä sellainen hevonen, joka ei edes näytä siltä, että se hirnuisi, mikä tekee tilanteesta hieman erikoisen näköisen. (Kaimio 2023.)

Hevosnäyttelijöiden tulevaisuuden Kaimio näkee hyvänä ja että näyttelijöiden työ vain helpottuisi. Ei vain hevosten, mutta myös esimerkiksi villieläinten kanssa. Hänen mielestään on iso apu käyttää tietokonetta ja kuvallisia keinoja apuna jo kuvausvaiheessa, sillä ne säästävät eläimiä paljolta. Esimerkkinä hän kertoo, että kuvauksissa olisi kohtaus, jossa hevosen vieressä räjähtäisi. Oikeassa kuvaustilanteessa räjähdysten ja hevosen ei tarvitse olla samassa kuvassa, vaan ne voidaan sitten jälkitöissä liittää yhteen kuvaan, kun ne on kuvattu ensin erillään. Tällä tavoin ei tarvitse viedä eläintä hankalaan paikkaan ja tilanteeseen vaan saadaan kuvaukset tehtyä turvallisesti toisella tavalla. Kaimio kertoi myös, että vaikka tietokone apuna on hyvä juttu, ei se kuitenkaan korvaa ihmisen ja eläimen aitoa vuorovaikutusta. Jos tällaista vuorovaikutusta yritetään tehdä vain pelkällä koneella, että näyttelijät eivät ole oikeasti toistensa kanssa tekemisissä, katsojat huomaavat sen kyllä hyvin helposti. (Kaimio 2023.)

Kysyin vielä, millaisia virheitä mediassa näkyy hevosten kohdalla. Kaimio otti esimerkiksi hevosten kipuilmeet:

No ehkä nyt semmonen, että jos mä nyt jotain toivon niin, että AI:lle voisi opettaa hevosen yleisimmät kipuilmeet, koska ne on ihan tieteellisesti validioitu (Kaimio 2023).

AI käsite tulee sanoista artificial intelligence ja sillä tarkoitetaan tekoälyyn pohjautuvaa tietojenkäsittelyjärjestelmää, jolla pyritään ihmismäiseen ajatteluun. Esimerkiksi tietokoneet tai ohjelmat käsittelevät erilaisille alustoille varastoitua tietoa ja niiden perusteella ne oppivat, tekevät päätelmiä ja korjauksia. (Finanssialalle 2023.) Virhe, joka yleisimmin tulee vastaan on, että uutisartikkelissa on kuva hevosesta, josta selkeästi näkee, että hevoseen jollain tavalla koskee. Kuvatekstissä kuitenkin lukisi, että hevosella on kaikki hyvin. Kaimio mainitsee, että tietenkään toimittajien ammattitaito ei aina riitä huomaamaan näitä hevosten kipuilmeitä, joten voisi olla hyvä saada lisää apukeinoja kuvien valitsemista varten. Olisi ne sitten joko oikeita silmiä katsomassa kuvia tai joku AI:n tapainen ohjelma, joka osaisi tulkita kuvia. Näin voisi esimerkiksi hakea stock-materiaaleista rennon hevosen kuvan ja tekoäly osaisi valita oikeanlaisen kuvan valikoi-
masta. (Kaimio 2023.)

8 Pohdinta

8.1 Lähdekritiikki

Mitä tulee hevosten elokuvahistoriaan, tietoa on saatavilla hyvin vähän. Hevoset ovat olleet suuri osa elokuvien historiaa. Esimerkiksi Amerikassa on tuotettu paljon cowboy-elokuvia western-kauden kulta-aikana, joissa hevosia on käytetty elokuvissa hyvin paljon muun muassa kulkuvälineinä. Vaikka näistä elokuvista on kirjoitettu paljon uutisia ja artikkeleita, tehty haastatteluja ja joistakin elokuvista jopa behind the scenes -videoita, ei hevosista ole juurikaan ollut puhetta. Hevosten kouluttaminen elokuvaan on ollut aina tietynlainen normi, joten siitä ei ole ehkä ymmärretty tehdä mitään erillistä dokumentointia.

Hevosalalla on oman kokemukseni mukaan tapana opettaa asioita käytännössä eteenpäin. Hevosmiestaitoja on hankala oppia vain lukemalla aiheesta, kuin että sitä pääsisi itse käytännössä tekemään. Tämän vuoksi nykyään järjestetään paljon erilaisia koulutuksia, joissa päästään joskus jopa testaamaan

asioita, joita luennoitsija on opettamassa. Esimerkiksi Amerikassa järjestetään tilaisuuksia, joissa hevosenomistaja vie hevosensa kouluttajalle ja tämä näyttää kaikille paikalla olijoille, miten hevosen saa lopettamaan huonon tapansa. Tuire Kaimiokin mainitsi, että hänen ollessa nuori, ei vielä ollut mitään eläinkouluttajalan kouluja, joissa olisi päässyt opiskelemaan hevosten tai eläintenhoitajaksi vaan asiat täytyi opetella käymällä töissä ja oppimalla toisilta henkilöiltä. Nykyään onneksi löytyy erilaisia eläinten ja hevostenkouluttamisen ammattitutkintoja, joita voi halutessaan päästä opiskelemaan. Eläinalan ammattitutkintoja ovat muun muassa eläinten kouluttaja EAT ja hevostalouden ammattitutkinto. Näistä aloista löytyy mahdollisuuksia erikoistua muun muassa eläinten kouluttajaksi tai ratsastuksenopettajaksi. (Suomen eläinten kouluttajat ry 2023.) Osa kirjoista, joita löysin liittyen historiaan tai koulutukseen, olivat sellaisia, että minun olisi pitänyt ostaa kirja lukemista varten. Tämä myös hankaloitti lähteiden löytämistä, mutta onnistuin kuitenkin löytämään lähteitä opinnäytetyöhöni hyvin.

8.2 Yleistä pohdintaa

Opinnäytetyötä aloittaessani muistelin ammattikoulussa oppimiani asioita ja mitä kaikkea opin hevosten kouluttamisesta työssäoppimiseni aikana. Näistäkin on jo kuitenkin 7–8 vuotta aikaa, joten oli mielenkiintoista tutkia ovatko asiat muuttuneet mitenkään tässä muutaman vuoden aikana. Aiheeni valitsinkin juuri sen takia, että minua on aina kiinnostanut elokuvat ja hevoset sekä miten hevoset elokuvaan valitaan ja koulutetaan.

Opinnäytetyön alkumetreillä huomasin kuitenkin törmääväni ongelmaan; mistä löytää tarpeeksi tietoa esimerkiksi hevosten kouluttamisen historiasta tai hevosista elokuvissa. Totta kai hevosia on aina ollut jollakin tavalla vanhemmissa elokuvissa mukana, juuri tuon western-aikakauden takia, mutta harvemmin näistä kirjoitettiin mitään tekstiä muistiin. Hevoset vain olivat olemassa ja niitä käytettiin, miten haluttiin sen enempiä miettimättä.

Hevosalalla opit siirtyvät yleensä aina käytännön kautta toiselle, joten tämäkin asia on vaikuttanut lähteiden löytymiseen. Nykyään hevosten kouluttamisesta on kirjoitettu monia erilaisia kirjoja ja kouluttajia on monenlaisia. Tietenkin suurin osa koulutuksesta tapahtuu silti edelleen käytännössä ja paikan päällä tapahtuvissa luennoissa, mutta oli mukavaa huomata, miten paljon esimerkiksi

kouluttamisesta on nykyään jo kirjoitettua sekä kuvattua materiaalia. Tekstin lisäksi nykyään on mahdollista nauhoittaa luentoja ja kuvata videoita esimerkiksi YouTubeen tai ottaa kuvia, joita voi lisätä kirjaan havainnollistamaan, mitä opeuksella tarkoitetaan ja haetaan.

Käymässäni Suloiset sankarit -näyttelyssä oli koottu erilaisia pieniä tekstejä eläinnäyttelijöistä sekä elokuvantuotannosta, joita oli mielenkiintoista lukea. Mielestäni näyttely oli kuitenkin todella pieni ja tietoa en sieltä saanut kovinkaan paljoa. Uutta tietoa en saanut juuri ollenkaan. Oli silti mielenkiintoista käydä katsomassa näyttelyä ja nähdä esimerkiksi kuvakäsikirjoituksia, joita oli tehty muun muassa Poika ja ilves -elokuvaa varten ja miltä ne käytännössä näyttävät.

Oli todella mielenkiintoista päästä tekemään haastattelu Tuire Kaimion kanssa. Olen hänen töitään seurannut jonkin aikaa, ja hänen kauttaan olen kiinnostunut vieläkin enemmän eläinten kanssa työskentelystä elokuva-alalla. Oli siis todella tärkeää ja kiinnostavaa päästä keskustelemaan alan ammattilaisen kanssa ja kuulla, millaista tällainen työ on käytännössä. Vaikka haastattelun tekeminen ja siitä suoriutuminen jännittikin, sain siitä itselleni lisää varmuutta, kun kaikki sujuikin pääpiirteittäin hyvin. Olen muutamia haastatteluja päässyt tekemään koulun alkuaikoina ja harjoittelujeni aikana, mutta tämä oli kuitenkin itselle ihan uudenlainen kokemus, jo ihan siitäkin syystä, että haastattelu tapahtui puhelimitse. Tähän mennessä kaikki tekemäni haastattelut ovat tapahtuneet paikan päällä kasvokkain ja pääasiassa olen haastatteluja ollut kuvaamassa, enkä niinkään haastattelemassa henkilöä.

Lähteet

- Bankes, C. 2017. Last surviving Black Beauty is still going strong. Horse&Hound. <https://www.horseandhound.co.uk/news/last-surviving-black-beauty-still-going-strong-641050>. 10.11.2023.
- Brannaman, B. 2023. Buck Brannaman. <https://brannaman.com/>. 4.10.2023.
- Belden-Adams, K. 2012. Eadweard Muybridge, The Horse in Motion. Smarthistory. <https://smarthistory.org/eadweard-muybridge-the-horse-in-motion/>. 4.10.2023.
- Elonet. 2023. Tuntematon sotilas. Elonet. https://elonet.finna.fi/Record/kavi.elonet_elokuva_113528. 25.10.2023.
- Evira. 2018. Hevonen – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. Ruokavirasto. <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet>. 23.11.2023.
- Filmsite. 2023. The Great Train Robbery (1903). Filmsite Movie Reviews. <https://www.filmsite.org/grea.html>. 25.10.2023.
- Finanssialalle. 2023. Artificial Intelligence – Tekoäly on todellista. Finanssialalle. <https://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/tulevaisuuden-finanssiala/digitalisaatio-tietotekniikan-kayttaminen-yleistyy/artificial-intelligence-tekoaly-on-todellista.html>. 6.12.2023.
- Gittell, N. 2014. What the Western Means Now. The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2014/06/the-return-of-the-western/372871/>. 25.10.2023.
- Google Arts & Culture. 2023. Étienne-Jules Marey. Google. <https://artsandculture.google.com/story/XgVBQF9O786SKg>. 4.10.2023.
- Haapala, A-K. 2009. Ei lapsia, eläimiä tai pyrotekniikkaa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma. Projektimuotoinen opin- näytetyö. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201003065223>. 20.10.2023.
- Hippos. 2023. Hevosen hyvä pito. Hippos. <https://www.hippos.fi/vastuullisuus/hevosen-hyvinvointi/hevosen-hyva-hoito/>. 23.11.2023.
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ihearhorses. 2020. The last surviving Black Beauty horse has passed away. Ihearhorses. <https://ihearhorses.com/the-last-surviving-black-beauty-has-passed-away/>. 10.11.2023.
- Johe. 2018. Video- & elokuvantekijän termit haltuun osa 1: Resoluutio & kuvanopeus. Johannes Myllymäki. <https://johannesmyllymaki.fi/video-elokuvantekijan-termit-haltuun-osa-1-resoluutio-kuvanopeus/>. 23.11.2023.
- Juntunen, S. 2016. Fanijoukon 33-vuotias suursuosikki. Savon Sanomat. <https://www.savonsanomat.fi/urheilu/3071224>. 4.12.2023.
- Kaimio, T. 2023. Eläinten kouluttaja. Puhelinhaastattelu. 14.11.2023.
- Lipton, L. 2021. The Cinema in Flux. Springer. Google-kirjat. 4.10.2023.
- Mallat, S. 2022. Hevonen kuoli tv-sarjan kuvauksissa – eläinten oikeusjärjestö raivostui. Iltalehti. <https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/0ab19915-5eaf-4386-ab3a-36bb4ea29a65>. 22.11.2023.
- Mitchum, P & Pavia, A. 2014. Hollywood Hoofbeats : The Fascinating Story of Horses in Movies and Television. Pennsylvania: Fox Chapel Publishing. ProQuest Ebook Central. 05.10.2023.
- Monty, R. 2023. About Monty Roberts. Monty Roberts. <https://montyrob-erts.com/about-monty-roberts/>. 4.10.2023.

- Muropaketti. 2023. Hevonen kuoli Taru sormusten herrasta -sarjan kuvauksissa – Nyt PETA vaatii Mahtisormusten tekijöitä toteuttamaan ratsut digitaalisesi. Muropaketti. <https://muropaketti.com/elokuvat/elokuvauutiset/>. 22.11.2023.
- Peltonen, T. 2007. Vastuullinen omistaminen. Hevoseni.fi. <https://www.hevoseni.fi/vastuullinen-omistaminen>. 4.12.2023.
- PETA. 2023. About PETA. Peta.org. <https://www.peta.org/about-peta/>. 5.12.2023.
- Pärssinen, P. 2017. Termit: Positiivinen vahvistaminen, negatiivinen rankaisu – mitä nämä tarkoittavat? <https://sporttirakki.fi/2017/06/29/termit-positiivinen-vahvistaminen-negatiivinen-rankaisu-mita-nama-tarkoittavat/>. 4.12.2023.
- Rautiainen, H. 2018. Aloittelevan kouluttajan muistilista. Wordpress. <https://hetarautiainen.wordpress.com/2018/09/03/aloittelevan-kouluttajan-muistilista/>. 23.11.2023.
- Rasmussen, H. 2023. Näin toimii gimbaali. Kotimikro. <https://kotimikro.fi/kuva/video/nain-toimii-gimbaali>. 6.12.2023.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html. 4.12.2023.
- Savage, W. 1985. The Cowboy Hero: His Image in American History & Culture. Oklahoma: University of Oklahoma Press. Google-kirjat. 25.10.2023.
- Sotaveteraanit. 2022. Tuntemattoman sotilaan kolmet kasvot. Sotaveteraanit. <https://sotaveteraanit.fi/tuntemattoman-sotilaan-kolmet-kasvot-mika-elokuvaversioista-on-sinun-suosikkisi/>. 25.10.2023.
- Suomen eläinten kouluttajat ry. 2023. Eläinalan tutkintokoulutukset. Suomen eläinten kouluttajat ry. <https://www.elaintenkouluttajat.com/yhdistys/tutkinto/>. 12.12.2023.
- Syötäväkaupunki. 2017. Maanviljelyn historian vaiheita Suomessa. <https://syotavakaupunki.fi/maanviljelyn-historian-vaiheita-suomessa/>. 10.10.2023.
- Tallberg, M. 2016. Mikä on vahviste? Minna Tallberg. <https://minna-tallberg.com/2016/08/29/hevosten-oppiminen-1-mika-on-vahviste/>. 23.11.2023.
- Veteraanien Perintö. 2023. Suomalaiset hevoset sodassa. Veteraanien Perintö. <https://veteraanienperinto.fi/index.php/tietopankit/aseet-joukot-ja-valiheet/suomalaiset-hevoset-sodassa/>. 6.12.2023.
- Wikman, M. 2023. Hevosen ilmeet ja eleet. Hevoskoulutus.fi. <https://hevoskoulutus.fi/oppitunti/hevosen-ilmeet-ja-eleet/>. 23.11.2023.
- Wikman, M. 2023. Hevonen päästä kavioihin. Hevoskoulutus.fi. <https://hevoskoulutus.fi/kurssi/hevonen-paasta-kavioihin/>. 23.11.2023.
- Yle. 2012. Oikea hevoskuiskaaja Buck. Yle. <https://yle.fi/a/3-5380780>. 9.10.2023.